

נשמה יתירה

iziring@torontotorah.com

- 1. רש"י מסכת ביצה דף טז עמוד א**
נשמה יתירה - רוחב לב למנוחה ולשמחה, ולהיות פתוח לרוחה, ויאכל וישתה ואין נפשו קצה עליו.
- 2. לקט שיחות מוסר ב עמוד רלד -** מוסיף ששתי הלחם מרמז לזה שאנחנו עובדים את הקב"ה בכל התאוות, כולל לחם ממש ולחם = אשתו, וזה הנשמה יתירה. [בזה הוא גם מסביר הכל מודים דבעצרת ושבת בעיני נמי לכם]
- 3. רמב"ן שמות פרק לא פסוק יג**
וזה טעם שבת וינפש, והיא נשמה יתירה הבאה מיסוד עולם אשר בידו נפש כל חי (איוב יב י). והנה הפרשה מבוארת.
- 4. זוהר חדש כרך א (תורה) פרשת בראשית דף כט עמוד א [כל אחד מקבל נשמה ששייכת לספירה שלו, לתכונות נפש שלו]**
ואמר רב נחמן נפש יתירה נתוספת באדם ביום השבת. אמר ליה רבי מאי נפש יתירה זו א"ל רוח הקדש ששורה עליו ומכתיר לאדם בכתר קדוש בכתרי המלאכים והוא מאותו רוח שעתידי לשרות על הצדיקים לעתיד לבא.
- 5. רמב"ן בראשית פרק ב פסוק ג בשם האבן עזרא (פחות ברור בדברי האבן עזרא כאן, ושמות כ:ח)**
כי הברכה תוספת טוב שיתחדש הגופות יתרון כח בתולדות, ובנשמה יתרון השכל, ויקדש אותו, שלא עשה בו מלאכה כשאר הימים.
- 6. מאירי - משיב נפש מאמר ב פרק יב**
אבל משבת ליום טוב או מיום טוב לחול אין מברכים על הבשמים, והוא מה שאמרו נשמה יתירה יש לו לאדם בשבת וכו', כלומר פנויה והרחבת שכל מצד הפנותה עורף אל הדברים הגשמיים כמו שקדם הרמז בזה. ואצלי בלשון נשמה יתירה להיות כל חלקי הנפש נקראים בשם נפש, ורצה בו שהכח המתעורר לדברים הגשמיים כמו שנודע מפעולות כחות הנפש גם הוא ישוב יהפך ידו אל אלקים ישים דברתו, רוצה לומר שיהיו כל חלקיו בלתי נוטים אל דבר חוצץ בפני השכל עד שישאר כלו חלק אחד שפה אחת ודברים אחדים לעבודת השם, והוא אמרם גם כן על מוצאי שבת וי אבדה נפש, כלומר שהוא אז ישוב לתור ולבקש אחר טרפו... וכיוונו להעיר זה בתחלת השעה הנתונה להתעסקות בדברים הגשמיים, והוא אצלי שאין ברכת בשמים אלא ביציאה מיום שכלו לה' ליום שרובו מלאכה...
- 7. שו"ת דברי יציב חלק אורח חיים סימן קכג**
והיה אפשר לומר דביו"ט איכא נמי נשמה יתירה, אבל במדרגה יותר נמוכה, ושני המלאכים דשבת הנ"ל הם מהנשמה יתירה... ואלו רק במדרגת נשמה יתירה דשבת, ולזה ביום טוב אין אומרים שלום עליכם.
- 8. שו"ת ציצע אליעזר חלק ז סימן מט - קוני' אבן יעקב פרק יא**
כותב הפני אהרן בדבריו שם לתת חיזוק גם למה שנהגו לעמוד מאבילותם כבר מאחר חצות, וכותב דשמה נהגו כך ע"פ מ"ש המקובלים דע"ש אחר חצות מתחיל לבוא נשמה יתירה, הרי דלדעת המקובלים אחר חצות כבר חל קדושת שבת ולפיכך נהגו לעמוד מאבילותם
- 9. שערי תשובה סימן רסז**
ועיין...מהרח"ו כשאומר ופרוס כו' צריך לקום לקבל תוספת נשמה יתירה מבחינת הלילה,
- 10. שו"ת פעולת צדיק חלק א סימן קמח**
(ס"י קמ"ז) מי שהתענה בשבת. למוצאי שבת בהבדלה מברך על הבשמים כיון דכל העולם התענגו בשבת הרי מברך על מנהגו של עולם ...
עוד יש לחלק דהתם כיון דקביל עליה תענית מאורתא לא נכנסה בו נשמה יתירה מעולם אבל בני"ד שאכל והתענג בלילה הרי נכנסה בו נשמה יתירה מע"ש ואינה יוצאה כי אם בריח בשמים של מ"ש...
- 11. תוספות מסכת פסחים דף קב עמוד ב (עיין בדברי יציב לעיל)**
רב אמר יקני"ה - ומה שאין מזכיר בשמים פירש רשב"ם דטעם בשמים משום איבוד נשמה יתירה וביום טוב נמי איכא נשמה יתירה וקשה דאם כן במוצאי יום טוב אמאי לא תקינו בשמים לכך נראה דביום טוב ליכא נשמה יתירה והכא אין מזכיר בשמים משום דשמחת יום טוב ואכילה ושתיה מועיל כמו בשמים ויש טעמים לא נכונים וזה הטעם נכון ועיקר.
- 12. שו"ת הרשב"א חלק ג סימן רצ**
שאלת: למה אין אנו מברכין על הבשמיים במצאי י"ט שחל להיות בתוך השבת, כמו שאנו מברכין במוצאי שבת, שהרי יש ביי"ט נשמה יתירה, ועל זה אנו מברכין ביי"ט שחל להיות במוצאי שבת: יקנה"ז ואין מברכין על הבשמים? תשובה: נראה לי כי נשמה יתירה שאמרו, הוא מפני שהימים נפעלים כפי ענין התחלת בריאתם... ולפיכך, כשנגמרת מלאכת הבריאה עומד העולם על שלמותו, ובריאתו בשבת, ולאחר שבת חוזרין ימי השבת חלילה להיותם נפעלים כתחילתם, והראשון חלוש מכלן, שממנו ההתחלה... ולפיכך, צריך ריחני להשיב נפש ולחזק. אבל במוצאי יום טוב, אין

צריך; ומכל מקום, כשבא י"ט אחר השבת, אינו צריך לבשמים, שעונג י"ט עולה כעונג הבשמים, ויותר. וי"מ: נשמה יתירה דהיינו: המנוחה והעונג שהנפש מוצאה בשבת כאלו היא נשמה יתירה, וכשעובר ממנו ונכנס בימי הטורח והענוי, כאלו אבדה ממנו נשמה יתירה, והוא נחלש. ולפי פירוש זה, בשבת הוא שנתוספה בו נשמה, מפני שהוא יום מנוחה, ואפי"ל ממלאכת אוכל נפש, מה שאין כן בי"ט; ומי"מ, במוצאי שבת לי"ט אין צריך, שעונג עולה כבשמים.

13. ספר כלבו סימן מא

וי"א שטעם הבשמים במוצאי שבת לפי שבכל שבת שובת אור של גיהנם ואינו מסריח ובמוצאי שבת חוזר ושורף ומסריח ועל זה אנו מריחין בבשמים שיגין מאותו הריח ריח הבשמים ואח"כ מברך על הנר

14. ספר אור זרוע חלק ב - הלכות מוצאי שבת סימן צב

וקשה לדבריו דאם כן נברך על הבשמים ממוצאי יום טוב לחול. ויש מפרשים דמשום כך אין מברכין גזירה שמא יקטום... הקשה ה"ר יעקב הקדוש מקורבל זצ"ל א"כ לולב בי"ט ראשון של סוכות לא יטול. ומורי ר' יהודה בר יצחק זצ"ל היה אומר א"כ נאסור לאכול ירקות ביום טוב שמא יתלוש... ופי' ר' יצחק בר שמואל דודאי אין נשמה יתירה ביום טוב אבל תענוג יום טוב ושמחתו משיבה נפש שאבדה אבל אין בו נשמה יתירה ולכך אין מברכין על הבשמים במוצאי יום טוב לחול. ור"ת אומר דמדברי התלמוד אין לאסור הבשמים במוצאי שבת ליום טוב ומה שלא נתן סימן בבשמים לפי שאינן מצוה וכן (עשה) [כתב] רבי גרשום מאור הגולה זצ"ל שמברכין על הבשמים ממוצאי שבת לי"ט ומסר סימן גרש"ם גפן רוממתנו שמים מאור. ולה"ר יעקב הקדוש מקורבל נראה כמו שמפרש על הבשמים דמשום הכי מברכין על הבשמים במוצאי שבת כדי להעביר ריח רע מאור של גיהנם דבשבת לא דלק ובמוצאי שבת חוזר לבוא ואין זה אלא דוגמא להראות כבודו של שבת:

15. שו"ת אפרקסתא דעניא חלק א סימן נ

אבל לענין כוון הרשב"ם בזה לדעת הזוה"ק פנחס דרמ"ב ובתק"ז די"ז דכתב שם דביו"ט נמי יש נשמה יתירה, והא דלא מברכין על בשמים במוצאי שבת הרי גם התוס' עצמם שם כי דיש טעמים בזה, אלא דכ' דאין נכונים, ועי' תוס' ביצה ל"ג: ד"ה כ', ובמהר"ם שיף שם בשם מרדכי דהרבה נהגו לברך על בשמים ביום טוב... וכי הוא ז"ל דלא תקנו לברך אבשמים אלא בדאיכא תרתי אבידת הנפש והתחלת אש גיהנם

16. שערי תשובה סימן תרסד (הושענא רבה)

ואין אומרים נשמת שאין בו כ"כ תוספות נשמה יתירה

17. שו"ת בצל החכמה חלק ב סימן א

י"ל דלהכי הוצרכו לתת טעם דשבת נחשבת פני"ח משום שע"י הנשמות היתירות נחשב כל איש לברי' חדשה ממש, משא"כ יום טוב דאית בי' מצות שמחה נחשב בלא"ה פני"ח משום שמחה דאית בי', ומי"מ חוה"מ ל"ה פני"ח שאין בו נשמה יתירה וגם אינו אלא המשך שמחה של יום אתמול וכמש"כ לעיל (אות ג' ד'). ברם להסוברים דגם בשבת שייכא מצות שמחה ואפי"ה לא חשיבא פני"ח רק משום נשמה יתירה, א"כ יום טוב דלית בי' נשמה יתירה ל"ה לנו להחשיבו לפני"ח.

18. שו"ת ציץ אליעזר חלק יג סימן נ

בשם האר"י ז"ל שאחר שישכים בבקר יהי' תחילת לימודו פ' משניות כי עי"ז מתיישבת הנשמה בגופו כי משנה אותיות נשמה. ולפי"ז אחר תפלת ערבית בשבת שכבר קיבל נשמה יתירה, כדי ליישב אותה לומדין פ' במה מדליקין כי יען הנשמה קרוי' נר כדכתיב כי נר ה' נשמת אדם כדאי בגמ' פ' זה, לכן לומדין פ' משניות זה שמדבר מעניני נר, ודפח"ח.